

Leraarcompetenties voor succesvolle communicatie

Passend onderwijs vraagt om begeleiding en ondersteuning bij het leren die aansluiten bij de mogelijkheden en beperkingen van een leerling. Dat 'op maat' maken van het onderwijs vraagt veel van leraren, zowel in het SO als in het PO. Met name **gedragsproblematiek** van de leerlingen lijkt een verklarende factor te zijn van het gevoel van verdichting van de leerlingproblematiek in alle onderwijssectoren. In deze infographic laten we zien hoe communicatie de sleutel kan worden tot het voorkomen en bestrijden van gedragsproblemen. Storend gedrag kun je namelijk zien als een complicatie die optreedt in de communicatie van de leerling met zijn omgeving. Dat is een **wederzijds proces**, dat zowel door de leerling als de leraar en medeleerlingen beïnvloed wordt. Probleemgedrag functioneert dan als een primitieve vorm van communicatie voor die leerlingen die (nog) niet beschikken over passende en ontwikkelde communicatievormen. Via een beschrijving van een aantal goede praktijken en wetenschappelijke inzichten op het gebied van basale elementen in de communicatie, ondersteuning van communicatie en de omgevingsprincipes die daarbij van belang zijn, bieden we leraren een ander perspectief, namelijk om via **effectieve communicatie** gedragsproblematiek te voorkomen, te verminderen of om te buigen, en daarbij meer competentie te ervaren.

Basale elementen in communicatie

1 (Oog)contact maken

Heb aandacht voor elkaar, bijvoorbeeld door het hebben van oogcontact en het aansluiten bij de beleving van de leerling.

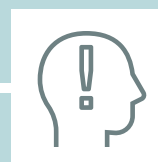
2 Aansluiten

Stem je communicatiestijl en het taalaanbod af op de leerling, zodat er meer goede gelegenheden voor goede communicatie ontstaan.

3 Wachten

Nadat er (oog)contact is gelegd en er aansluiting is bij de leerling is het van belang om de leerling even de tijd te geven om te reageren, zeker als er sprake is van een mogelijke langere verwerkingstijd bij de leerling.

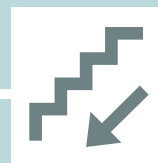
4 Enthousiasmeren en uitdagen

Motiveer de leerling om een bijdrage aan het gesprek te leveren. Hierdoor neemt de leerling makkelijker initiatief in de communicatie. Een aansprekend onderwerp aansnijden kan daarbij helpen.

5 Ruimte scheppen door vragen te stellen

Biedt ruimte voor de inbreng van de leerling in het gesprek door gevarieerd vragen te stellen die de leerling motiveren om te reageren.

6 Uitlokken via graduele prompting

Ondersteun de leerling door hulp te bieden bij het geven van een antwoord of oplossen van een opdracht en bouw deze hulp steeds verder af.

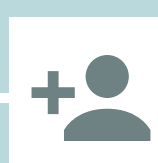
7 Reageren

Reageer op de communicatiepogingen van de leerling, zodat de leerling zich gehoord en gezien voelt en gemotiveerd is om verder te communiceren.

8 Interpreteren

Verwoord wat je denkt dat de leerling wil zeggen en ga na of deze interpretatie juist is.

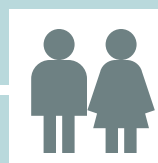
9 Toevoegen

Vul de uiting van de leerling aan tot een complete zin/met extra informatie, zonder de uiting expliciet te verbeteren.

10 Belonen van goede communicatieve intentie

Beloon de leerling voor het inzetten van communicatie (in plaats van storend gedrag) om iets duidelijk te maken.

11 Model staan

Laat zien hoe effectieve communicatie gestalte krijgt in de klas of hoe je problemen kunt oplossen aan de hand van de technieken in deze infographic, zodat leerlingen deze inzichten zelf ook kunnen toepassen.

12 Visualiseren

Gebruik visualisaties in je instructie, dan krijgt de leerling meer gelegenheid (tijd) om na te denken over de opdracht en de instructie te verwerken. Het inzetten van afbeeldingen en pictogrammen dient verschillende doelen: bevorderen van zelfredzaamheid, structuur/veiligheid/houvast bieden, vergroten van voorspelbaarheid, aangeven van keuzes, regels en afspraken benadrukken.

Omgevingsprincipes

1 Inrichting klaslokaal

Houd bij de inrichting van het klaslokaal rekening met omgevingsfactoren die een negatieve impact hebben op het horen en zien en vasthouden van de aandacht.

2 Aanbieden van de leertaak

Door de leertaak uit te leggen en daarbij aanspraak te doen op meerdere zintuigen wordt het makkelijker voor de leerling om de taak te begrijpen.

3 Betrekken van klasgenootjes

Klasgenootjes kunnen als buddy een belangrijke rol hebben bij het versterken van de communicatieve competentie van hun andere klasgenootjes door ze bewust te maken van de rol van (hun eigen) communicatie.